

**Bureauonderzoek en Inventariserend
veldonderzoek - verkennende fase**

**Brinkstraat 42-44,
Denekamp, gemeente
Dinkelland (OV).**

**LAAGLAND
ARCHEOLOGIE**

augustus 2022

Versie 2 (definitief)

In opdracht van:
Ad Fontem Ruimtelijk Advies

Colofon**Laagland Archeologie Rapport 846**

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Brinkstraat 42-44 te Denekamp, gemeente Dinkelland (OV)

Auteur: Erwin Brouwer

In opdracht van: Ad Fontem Ruimtelijk Advies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: definitief

Controle: J. Wijnen

Autorisatie: J. Wijnen

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, augustus 2022

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in maart 2022 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd aan de Brinkstraat 42-44 te Denekamp. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de nieuwbouw van een woning.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003. Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Geomorfologisch en bodemkundig is het plangebied en haar wijde omgeving niet gekarteerd (bebouwde kom). Op het AHN ligt het plangebied relatief hoog. Vermoedelijk ligt het terrein op een dekzandrug of welving waarin een podzolgrond is gevormd.

Het plangebied ligt in de oude historische kern van Denekamp. In het plangebied is vermoedelijk een ophooglaag aanwezig, mogelijk ook een plaggendek. Rond 1832 is in het plangebied geen bebouwing aangegeven. Op kaarten van 1908 tot 1971 komt bebouwing in het plangebied voor. In de omgeving van het plangebied zijn twee historische erven bekend die in de 14^e eeuw worden genoemd in historische bronnen. In de omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische vondsten bekend. Het merendeel van deze vondsten dateert uit de Middeleeuwen-Nieuwe Tijd, maar ook resten uit de prehistorie komen voor.

Op basis van het bureauonderzoek geldt een hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. De relatief hoge ligging in combinatie met de nabijheid van water maakt het gebied geschikt voor Vroege landbouwers. Het is echter niet waarschijnlijk dat resten uit deze periode nog in een intacte context aanwezig zijn gezien de bebouwings- en gebruiksgeschiedenis van het plangebied. Voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd geldt een (zeer) hoge verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de ligging in de historische kern, de bebouwingsgeschiedenis en de diverse archeologische vondsten rondom het plangebied uit deze periode.

Het uitgevoerde verkennende booronderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen en zo nodig aan te vullen. Hiertoe zijn verspreid over het toegankelijke deel van het plangebied verkennende boringen gezet. In dit stadium is verkennend booronderzoek de meest efficiënte onderzoekswijze om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat de bodem tot in de C-horizont is verstoord. De bovenste circa 90 cm bestaat uit een opgebracht dek, vermoedelijk een recent of subrecent geroerd tuineerddek. De kans dat het gebied nog archeologische resten met een intacte archeologische context bevat wordt laag geacht. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor het aspect archeologie.

Dit advies is overgenomen door de bevoegde overheid, de gemeente Dinkelland. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, de heer O. Satijn.

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om

archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

De in dit onderzoek genoemde medewerkers zijn er mee bekend dat het onderzoek door de gemeente wordt gepubliceerd op www.ruimtelijkeplannen.nl als onderbouwing van het project waarvoor het onderzoek is uitgevoerd. De medewerkers gaan er mee akkoord dat hun gegevens daarmee voor iedereen raadpleegbaar zijn.

Samenvatting	3
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding onderzoek	6
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	6
1.3 Administratieve gegevens	7
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Gemeentelijk beleid	10
1.6 Onderzoeksdoel	11
2 Inventarisatie	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	12
2.3 Archeologie	14
2.3.1 Bekende archeologische waarden	14
2.3.2 Gemeentelijke verwachtingskaart	15
2.3.3 Eerder archeologisch onderzoek	15
2.4 Historie	18
3 Conclusie en verwachtingsmodel	23
3.1 Conclusie	23
3.2 Verwachtingsmodel	23
4 Veldonderzoek	25
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	25
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	25
5 Conclusie en verwachting	27
6 Selectieadvies	28
Literatuur	29
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	31
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	32
BIJLAGE 3 Actueel Hoogtebestand Nederland	33
BIJLAGE 4 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	34
BIJLAGE 5 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	36
BIJLAGE 6 Boorpuntenkaart veldonderzoek	37
BIJLAGE 7 Boorstaten veldonderzoek	38
BIJLAGE 8 Verklarende woordenlijst	41

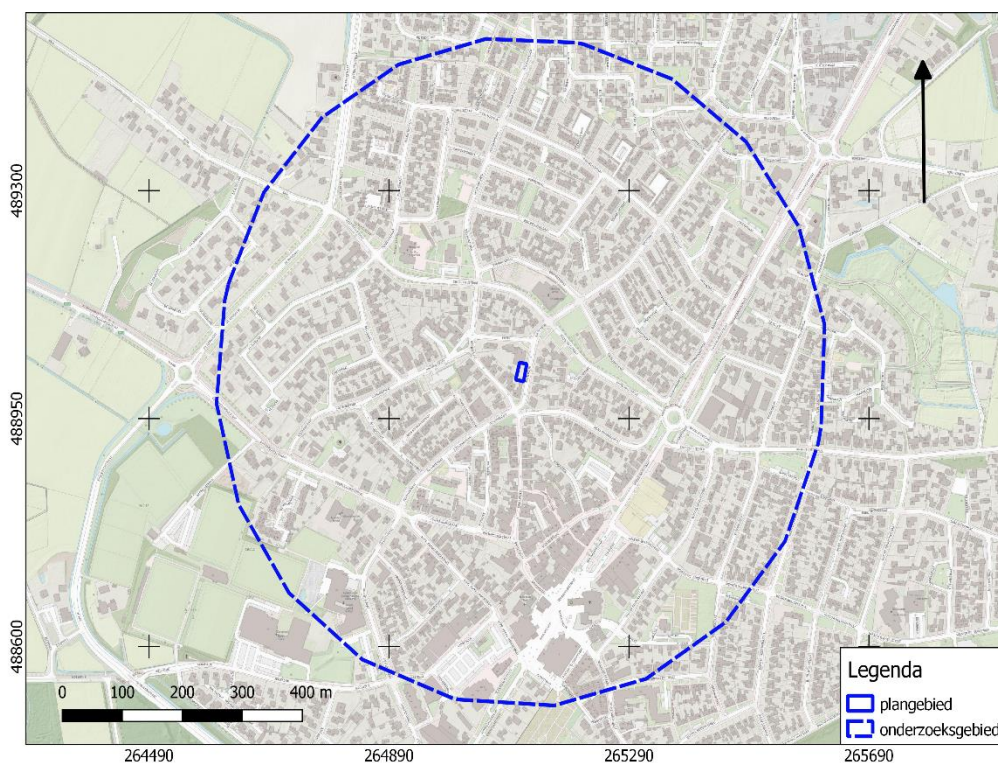
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van een nieuwe woning aan de Brinkstraat 42-44 te Denekamp, gemeente Dinkelland (OV). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Dinkelland heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Brinkstraat 42-44 in Denekamp, gemeente Dinkelland (OV), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. Bron: pdok.nl

Het plangebied heeft een omvang van circa 340 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Dinkelland
Plaats	Denekamp
Beheerder/eigenaar grond	J. Benneker
Toponiem	Brinkstraat 42-44
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	5409
Laagland Archeologie projectnummer	DEBR221
Datum conceptrapportage	15-4-2022
Datum definitief rapport	18-5-2022
XY-coördinaten	265105/489035
	265120/489035
	265100/489010
	265115/489005
Kaartblad ²	29A
Oppervlakte/lengte Plangebied	circa 340 m ²
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd
Complextype	bewoning (inclusief verdediging)
Onderzoeksmeldingsnr	5181402100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Datum begin veldonderzoek	14-04-2022
Datum eind veldonderzoek	14-04-2022
Opdrachtgever	Ad Fontem Ruimtelijk Advies
Goedkeuring bevoegde overheid	16-05-2022
Bevoegde overheid	gemeente Dinkelland

¹ kadastralekaart.com

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

Adviseur namens bevoegde overheid	O. Satijn
Beheer documentatie	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider/opsteller onderzoek	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als tuin. Het terrein bevat voor zover bekend geen kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

In dit stadium is de exacte invulling van de plannen nog niet bekend. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium evenmin bekend. Onderstaande afbeelding toont de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

---

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

Afbeelding 2. Huidige situatie (boven) en nieuwe situatie (onder). Bron:pdok.nl

1.5 GEMEENTELIJK BELEID

Dit beleid is vertaald in het bestemmingsplan Denekamp, Artikel 24 Waarde - Archeologie. In dit artikel staat dat voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en een diepte van meer dan 0,50 m -mv archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.6 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

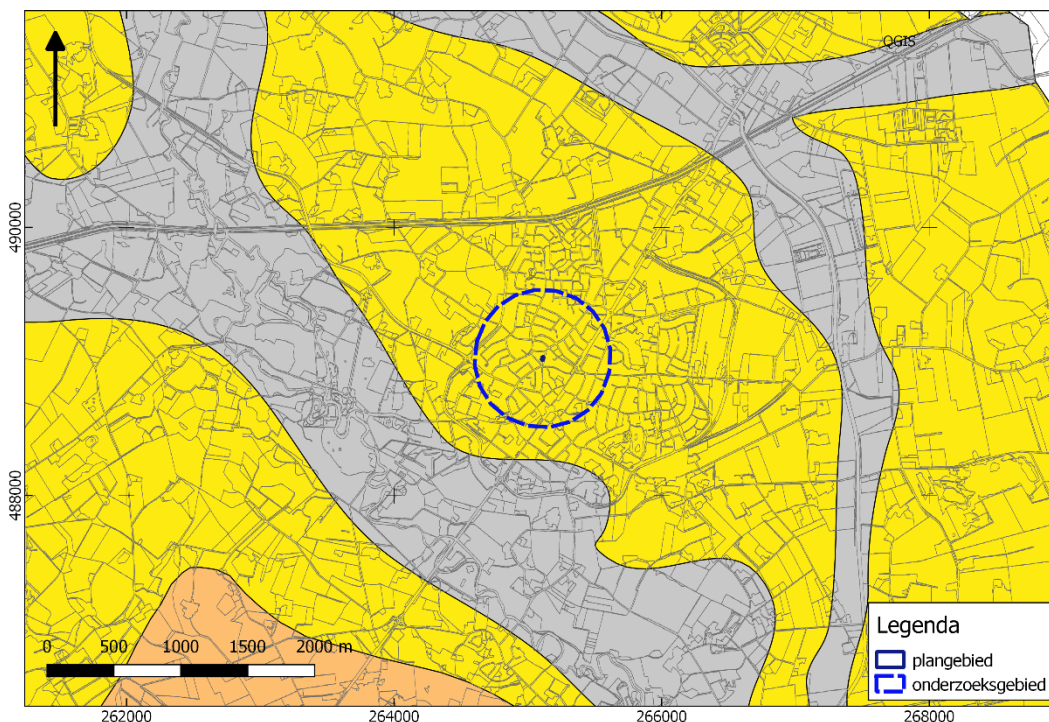
HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het Overijssels-Gelders zandgebied. Dit landschap is gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien) en de laatste ijstijd (Weichselien). Kenmerkend voor dit gebied is het dekzandlandschap, met dekzandvlakten, -welingen en -ruggen. Beken doorsnijden dit landschap en her en der komen grotere en kleine stuwwallen voor (zie onderstaande afbeelding).

Afbeelding 3. paleogeografische situatie rondom 9000 voor Chr. Legenda: geel: dekzand; grijs: beekdal; oranje: stuwwal.

Gedurende het Saalien was dit deel van Nederland geheel met landijs bedekt dat een dikte van honderden meters kon bereiken. De stuwwallen ontstonden langs de flanken en het front van de voortkruisende, dikke ijsmassa. Ze bestaan uit oudere afzettingen van de voorloper van de Rijn (klei, zand, grind), die door de gletsjers zijn weggedrukt. De glaciaire afzettingen die toen tot afzetting kwamen worden gerekend tot de Formatie van Drenthe. Tijdens de laatste fasen van het Weichselien werd het keileem afgedekt door dekzand (Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden). Het DINO-loket (dinoloket.nl) is geraadpleegd, maar in de beschrijving van nabije geologische boringen is geen bruikbare informatie te vinden omtrent dikte van het plaatselijke dekzandpakket en diepte van de onderliggende gestuwde afzettingen.

Geomorfologisch en bodemkundig is het plangebied en haar wijde omgeving niet gekarteerd (bebouwde kom). De betreffende kaarten zijn daarom niet toegevoegd aan dit rapport. De gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingskaart (Bijlage 5) is gebaseerd op een (gedetailleerde) geomorfologische kaart. Hieruit blijkt dat het plangebied in de historische kern ligt. Deze zone is ook niet geomorfologisch gekarteerd maar rondom het plangebied liggen zones met dekzandhoogten en -ruggen die waarschijnlijk door een plaggende afdekking zijn. Op ongeveer 60 m ten zuidwesten van het plangebied ligt ook een zone met beekdalen en overige laagten. Waarschijnlijk ligt het plangebied in een of beide van deze zones.

Dekzandruggen liggen meestal wat hoger in het landschap. Door de hogere ligging is de waterhuishouding meestal beter en in veel gevallen heeft zich een podzolbodem kunnen vormen. Een dalvormige laagte is een zeer langgerekte terreindepressie die in één richting helt. Meestal zijn ze ontstaan gedurende het Weichselien. Doordat het oppervlak bevroren was, stroomde het oppervlaktewater (sneeuwsmeltwater) over het maaiveld weg en verzamelde zich daarbij in de laaggelegen delen. Geleidelijk werden hierdoor dalvormige laagten uitgesleten.

Voorsortierend op een beschrijving van de historische situatie (paragraaf 2.4) kan hier alvast worden opgemerkt dat het plangebied onderdeel uitmaakt van de oude historische kern van Denekamp. Op de eerste kadastrale kaart van 1832 zijn in en rondom de oude kern moestuinen aangegeven. Waarschijnlijk zijn daarom in het plangebied ophogingslagen aanwezig die passen bij het centrum van een dorp. Hieronder kan nog wel een ouder esdek aanwezig zijn.

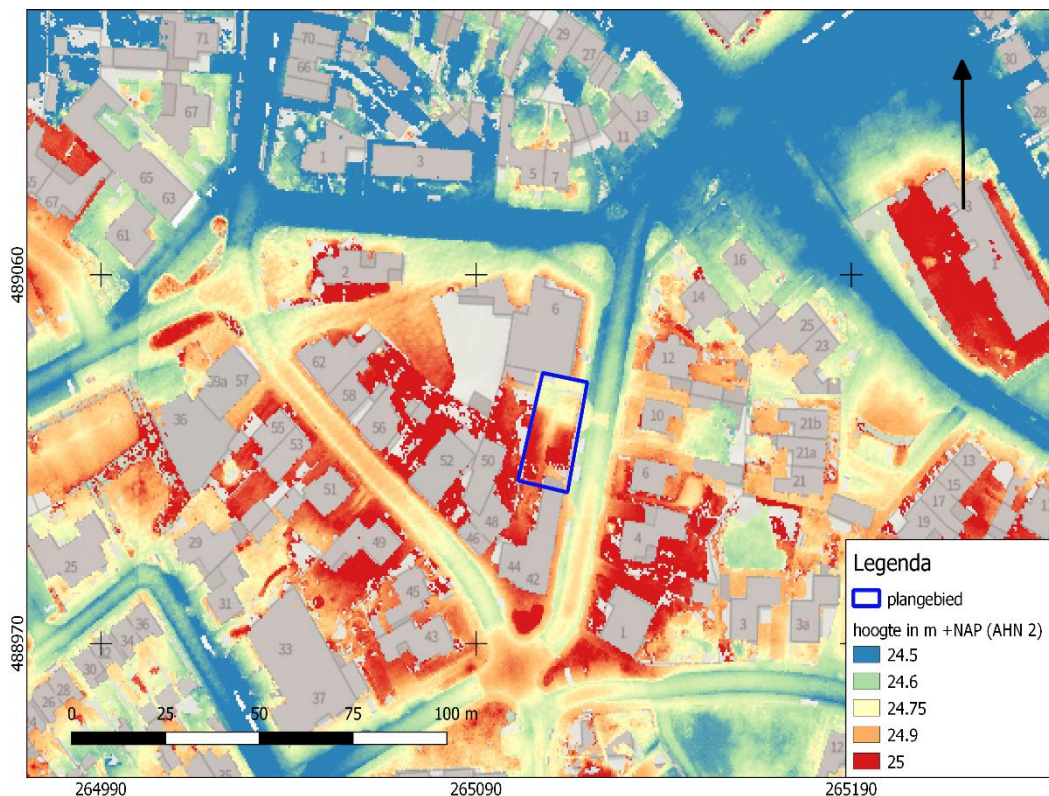
Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 3 is te zien dat het plangebied zich op een transitiegebied bevindt tussen een grote dekzand of -keileemopduiking in het zuiden en dalvormige laagten ten noorden van het plangebied.⁴ De opduiking bevindt zich op ongeveer 200 m ten zuiden van het plangebied en de laagten bevinden zich op ongeveer 130 m ten noorden van het plangebied.

Op onderstaande detailopname is te zien dat in en rondom het plangebied sprake is van ophogingen onder de bestaande gebouwen.

---

⁴ Op geraadpleegde paleogeografische kaarten (Vos e.a., 2020) is geen stuwwal in of nabij Denekamp aangegeven.

Afbeelding 4. Detailopname van het plangebied op het AHN.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 5 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het onderzoeksgebied zijn diverse waarnemingen bekend:

Zaakidentificatie 2865613100 betreft een scherp klokbeker aardewerk uit het Laat-Neolithicum, een scherp wikkeldraad aardewerk uit de Bronstijd en twee scherven handgedraaid aardewerk die van de Bronstijd tot de IJzertijd worden gedateerd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 480 m ten westen van het plangebied.

Zaakidentificatie 2698746100 betreft enkele fragmenten tefriet en enkele scherven handgevormd aardewerk. Alle vondsten worden gedateerd in de Midden Romeinse Tijd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 480 m ten westen van het plangebied.

Zaakidentificatie 3070631100 betreft zeven scherven handgevormd aardewerk en drie fragmenten menselijk bot. Deze vondsten worden gedateerd van de Late Bronstijd tot de Vroege IJzertijd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 490 m ten westen van het plangebied.

Zaakidentificatie 3069482100 betreft een Fels-Rechteckbeil die wordt gedateerd van het Midden Neolithicum tot de Bronstijd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 50 m ten noordwesten van het plangebied.

Zaakidentificatie 5120855100 betreft meerdere paalsporen die worden gedateerd van de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 60 m ten zuiden van het plangebied.

Zaakidentificatie 5120847100 betreft meerdere paalsporen en kuilen die worden gedateerd van de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 230 m ten zuidoosten van het plangebied.

Zaakidentificatie 2698843100 betreft een Flint-Ovalbeil die wordt gedateerd van het Midden-Neolithicum tot het Laat-Neolithicum. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 260 m ten zuidoosten van het plangebied.

Zaakidentificatie 3289940100 betreft enkele kleine fragmentjes handgevormd aardewerk die worden gedateerd in de periode Bronstijd tot de Romeinse tijd. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 340 m ten zuidoosten van het plangebied.

Zaakidentificatie 4706232100 betreft een spinklosje daterend uit de Late Middeleeuwen. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 480 m ten zuidoosten van het plangebied.

2.3.2 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 4) ligt het plangebied in de historische kern. Hiervoor geldt een hoge verwachting voor resten van met name de Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd. Het plangebied bevindt zich in de attentiezone van twee historische erven. Dit betreffen Erve Gervelink/ Garvelman en Erve Boerrichter/ Alerink/ Pot. Beide erven worden al in de 14^e eeuw genoemd.⁵

2.3.3 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 5. Hieronder worden de meest relevante onderzoeken besproken:

Zaakidentificatie 2358018100 betreft een booronderzoek van de RAAP uit 2012.⁶ Het onderzochte terrein bevindt zich op ongeveer 10 m ten noorden van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek was een archeologische verwachting van het Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat het desbetreffende plangebied volledig is verstoord. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Gebaseerd op dit onderzoek is geadviseerd om dit gebied vrij te geven.

Zaakidentificatie 4039457100 betreft een verkennend booronderzoek uitgevoerd door Laagland Archeologie in 2017.⁷ Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 10 m ten westen van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een hoge verwachting voor resten uit de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem tot in de C-horizont is verstoord. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren.

---

⁵ Hisgis.nl/horigheid

⁶ Den Boer, Goossens en Ringenier 2012

⁷ Brouwer en Oude Rengerink 2017

Zaakidentificatie 2310235100 betreft een booronderzoek uitgevoerd door Syntegra BV. In 2010.⁸ Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 50 m ten zuiden van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een lage verwachting voor resten uit het Neolithicum tot en met de Romeinse tijd. Voor Vroege Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd geldt een zeer hoge verwachting. Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem tot in de C-horizont is verstoord. Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

In 2017 zijn bij bouwwerkzaamheden door de archeologische werkgroep Denekamp nog enkele paalsporen waargenomen die mogelijk uit de Middeleeuwen dateren. Ook zijn er resten van een waterput van Bentheimer zandsteen gevonden die waarschijnlijk dateren uit de Nieuwe Tijd, toebehorend aan de woning die staat weergegeven op de kadastrale minuut van 1832.⁹

Zaakidentificatie 2123863100 betreft een booronderzoek uitgevoerd door Archaeological Research en Consultancy in 2006.¹⁰ Hier is eerder in 2006 een bureauonderzoek (2122850100) aan voorafgegaan. Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 430 m ten zuidwesten van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge verwachting voor het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. Bij het booronderzoek is in alle boringen in het plangebied een (restant van) een esdek aangetroffen. Hieronder is in een boring een restant van een podzol gevonden. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een archeologische begeleiding.

Zaakidentificatie 2153639100 betreft een booronderzoek uitgevoerd door BAAC BV in 2007.¹¹ Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 71 m ten zuiden van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge tot hoge verwachting voor alle archeologische perioden. Bij het booronderzoek zijn in het hele plangebied beekdalgronden aangetroffen. Dit zijn laag gelegen en vaak natte gronden die minder tot niet geschikt zijn voor bewoning. De kans dat archeologische sporen in het plangebied aanwezig zijn is daarom klein. Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

Zaakidentificatie 5120644100 betreft een booronderzoek uitgevoerd door Laagland Archeologie BV in 2021.¹² Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 240 m ten zuiden van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Het accent ligt daarbij op de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Tijdens het verkennend bodemonderzoek is een subrecent geroerd pakket geconstateerd waaronder nog resten van een oude ophoging is gezien. Deze ophooglaag ligt op de C-horizont van dekzand. Gezien de te verwachten vondstcomplexen adviseren we daarbij vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

Zaakidentificatie 2397247100 betreft een karterend booronderzoek uitgevoerd door Hamaland Advies vof in 2013.¹³ Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 150 m ten zuidoosten van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek van Hamaland Advies geldt een middelhoge verwachting van het Paleolithicum tot en met de Romeinse tijd en een zeer hoge verwachting voor Middeleeuwen tot en met Nieuwe Tijd. Bij het veldonderzoek is geconcludeerd dat op een deel van het terrein de basis van het oorspronkelijke plaggendeek bewaard is gebleven. Onder dit plaggendeek zijn

---

⁸ Koeman, Schorn en Nillesen 2014

⁹ Benerink 2017

¹⁰ Bergsma en Mulder 2007

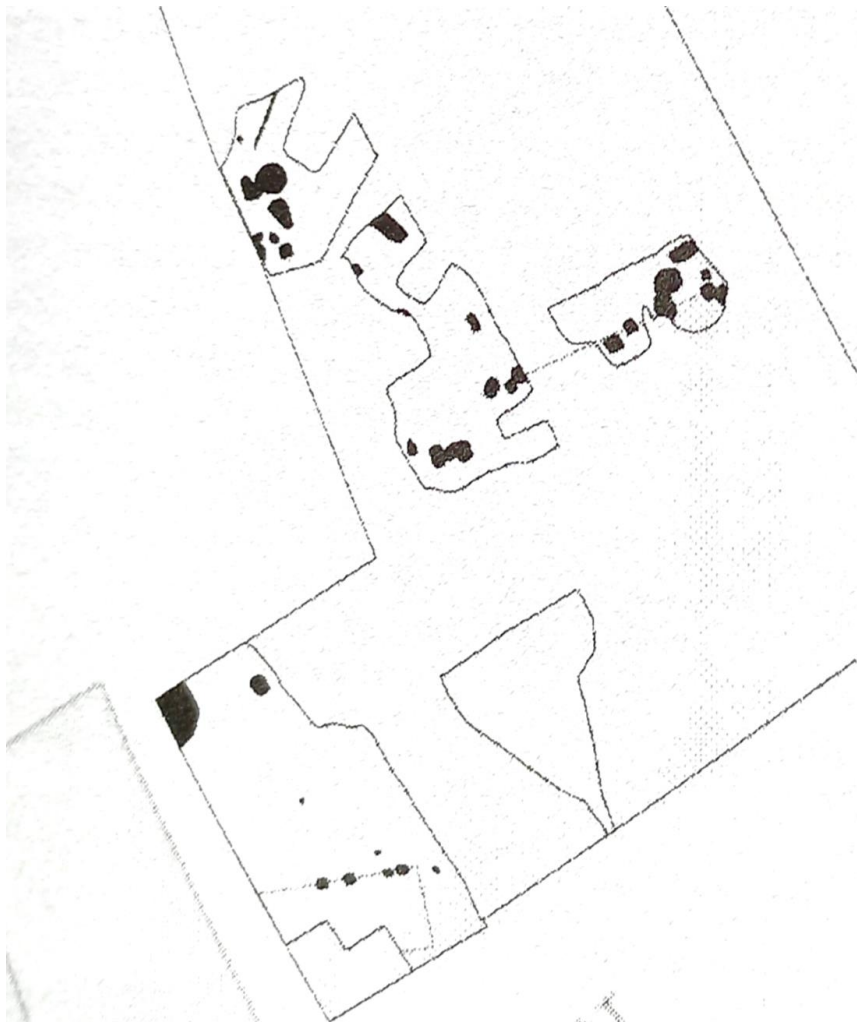
¹¹ Schorn 2007

¹² Brouwer en Ponten 2021

¹³ de Graaf, Rohling en van der Kuijl 2013

in de top van de dekzandafzettingen grondsporen aangetroffen in de vorm van paalsporen, paalkuilen en greppels. Deze behoren vermoedelijk bij een vlaknederzetting (erven) uit de periode van voor de vorming van het plaggendeek (10e t/m de 12e eeuw). Hamaland Advies adviseert op basis van de onderzoeksresultaten derhalve om bodemingrepen dieper dan 100 cm-mv archeologisch te laten begeleiden of – afhankelijk van de schaal van de diepere bodemingrepen- een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te laten. De gemeente Dinkelland heeft besloten hier nader onderzoek te laten uitvoeren. Bij de aanvang van de graafwerkzaamheden in dit gebied in 2015 zijn door leden van de werkgroep archeologie Denekamp meerdere sporen waargenomen en ingemeten (zie onderstaande afbeelding). De meeste sporen lijken uit de Middeleeuwen te dateren. Naast deze grondsporen zijn ook enkele scherven kogelpotaardewerk gevonden.¹⁴

Afbeelding 5. Gevonden grondsporen tijdens graafwerkzaamheden aan de Vledderstraat in 2015. De zwarte vlekken zijn grondsporen en de grijze stippellijnen geven mogelijke huisplattegronden weer.

¹⁴ Benerink 2015 (1) en (2)

Zaakidentificatie 2327749100 betreft een karterend booronderzoek uitgevoerd door Syntegra BV in 2011.¹⁵ Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 250 m ten zuidoosten van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge verwachting voor de periode Laat Paleolithicum-Mesolithicum en Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd. Voor Neolithicum-Vroege Middeleeuwen geldt een hoge verwachting. Tijdens het booronderzoek bleek dat een groot deel van het desbetreffende plangebied is verstoord. Daarnaast zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Zaakidentificatie 2132765100 betreft een karterend booronderzoek uitgevoerd door Syntegra BV in 2006. Het onderzoek bevindt zich op ongeveer 470 m ten zuidwesten van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge verwachting voor sporen uit de perioden Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. Uit het booronderzoek is gebleken dat de bodem binnen het plangebied gekenmerkt wordt door sterke verstoringen. In geen van de boringen zijn archeologische resten of indicatoren aangetroffen. De kans dat er een archeologische vindplaats binnen het plangebied aanwezig is, wordt daarom klein geacht.

2.4 HISTORIE

Denekamp is een van de oudste bewoningskernen in Twente. Rond de 8e eeuw wordt Denekamp samen met Noord-Deurningen genoemd als een deel van het kerspel Ootmarsum. In 1276 is Denekamp (Demnichem) een zelfstandige parochie.¹⁶ Denekamp is ontstaan op een hoge zandopduiking. De gronden in en rond Denekamp waren tot 1527 voor het overgrote deel eigendom van de bisschop van Utrecht. Rond de 15e eeuw was de plaats Denekamp een betrekkelijk klein dorp met amper 100 huizen, verspreid rondom de oude kerk. Deze kerk was in de 13e eeuw opgetrokken uit 'Bentheimer zandsteen'. De toren is omstreeks 1436 aangebouwd.¹⁷

Op de Hottingerkaart (circa 1787, niet afgebeeld) is in het plangebied bebouwing aangegeven langs de latere Spittendijk, Brink en Brinkstraat. De eerste kadastrale kaart (circa 1832)¹⁸ geeft een beter beeld. Op deze kaart is het plangebied nog onbebouwd (zie onderstaande afbeelding). Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als tuin. Verder is te zien dat het plangebied onderdeel uitmaakt van de historische kern van Denekamp. Het gebied maakt onderdeel uit van het erf van Derk Bloemkamp (Timmerman). Op ongeveer 90 m ten zuidwesten van het plangebied bevinden zich twee boerderijen die mogelijk deel uitmaken van Erve Gervelink en op ongeveer 60 m ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een boerderij die mogelijk deel uitmaakt van Erve Boerrichter.

Op de topografische kaart van 1908 (zie afbeelding 8) oogt het plangebied in het noorden bebouwd maar mogelijk is de topografische kaart niet accuraat. Op de topografische kaart van 1935 is te zien dat de omgeving van het plangebied verder wordt volgebouwd (Afbeelding 9). Het gebouw dat zich tegen de zuidkant van het plangebied bevindt is in 1925 gebouwd.¹⁹ Op de topografische kaart van 1971 lijkt tegen de noordzijde van het plangebied een nieuw gebouw gebouwd te zijn. Ook is het plangebied op deze kaart duidelijk onbebouwd (Afbeelding 10). Het gebouw dat zich momenteel tegen de noordzijde van het plangebied bevindt is in 1977

---

¹⁵ Kremer 2011

¹⁶ planviewer.nl

¹⁷ Heemkundedenekamp.nl

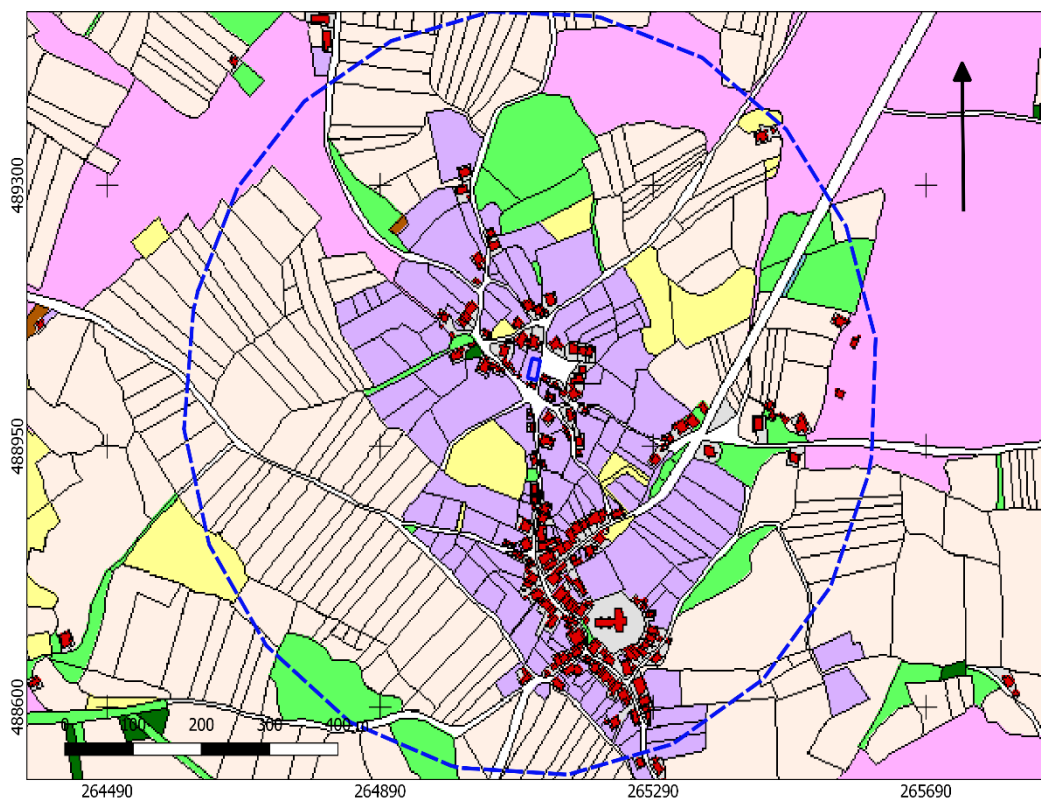
¹⁸ bron: hisgis.nl

¹⁹ Bagviewer.nl

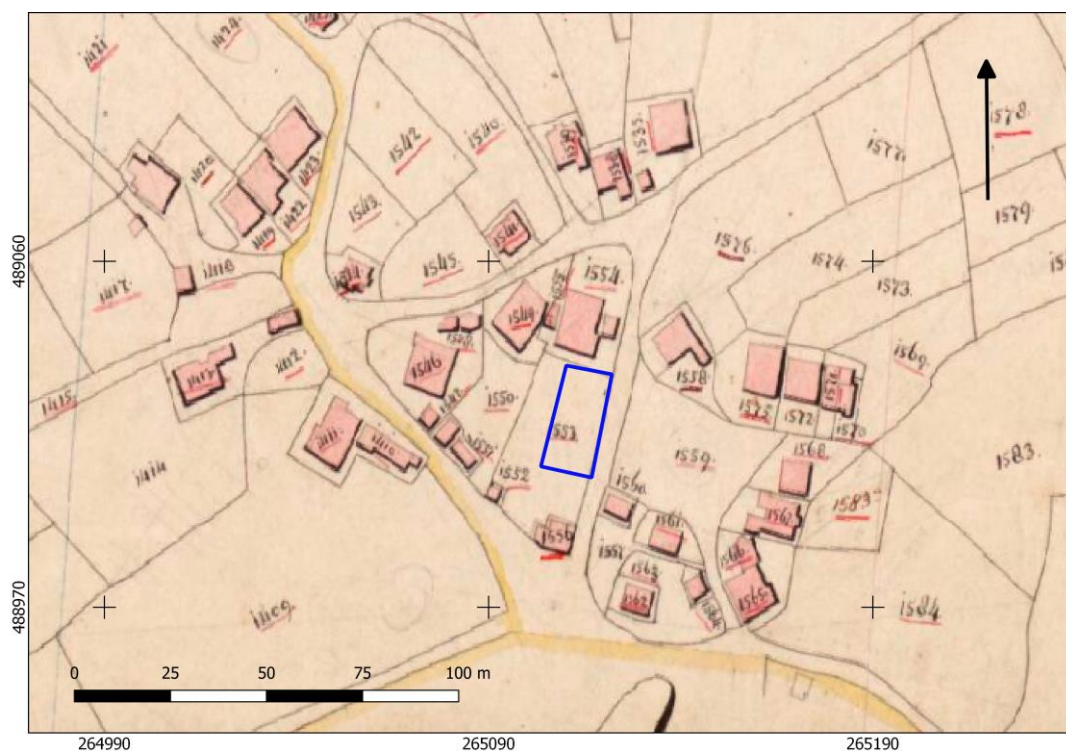
gebouwd.²⁰ Vanaf de topografische kaart van 1988 is de situatie in het plangebied en zijn directe omgeving weergegeven zoals het tot op heden nog steeds is (Afbeelding 11).

---

²⁰ Bagviewer.nl

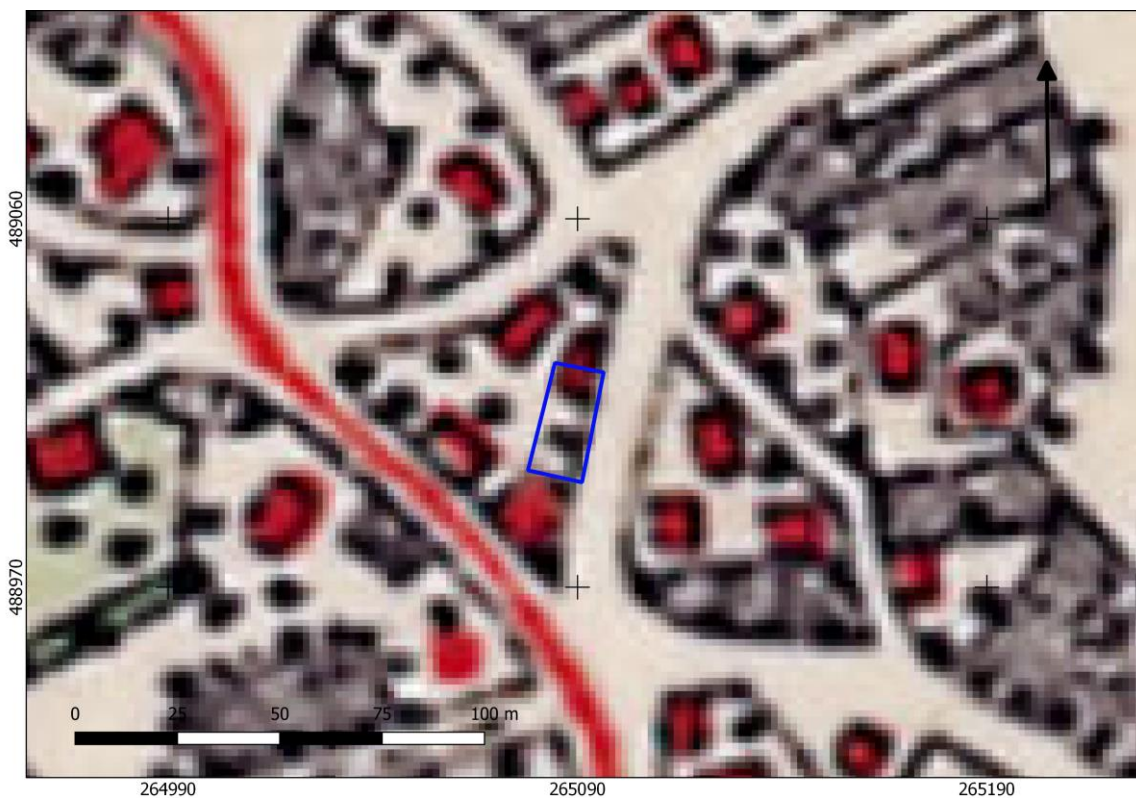

Afbeelding 6. Boven: Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. Onder: detail plangebied op de kadastrale kaart. De locatie van het plangebied is blauw omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: tuin; rood met grijs: bebouwing met erf. Bron: hisgis.nl.

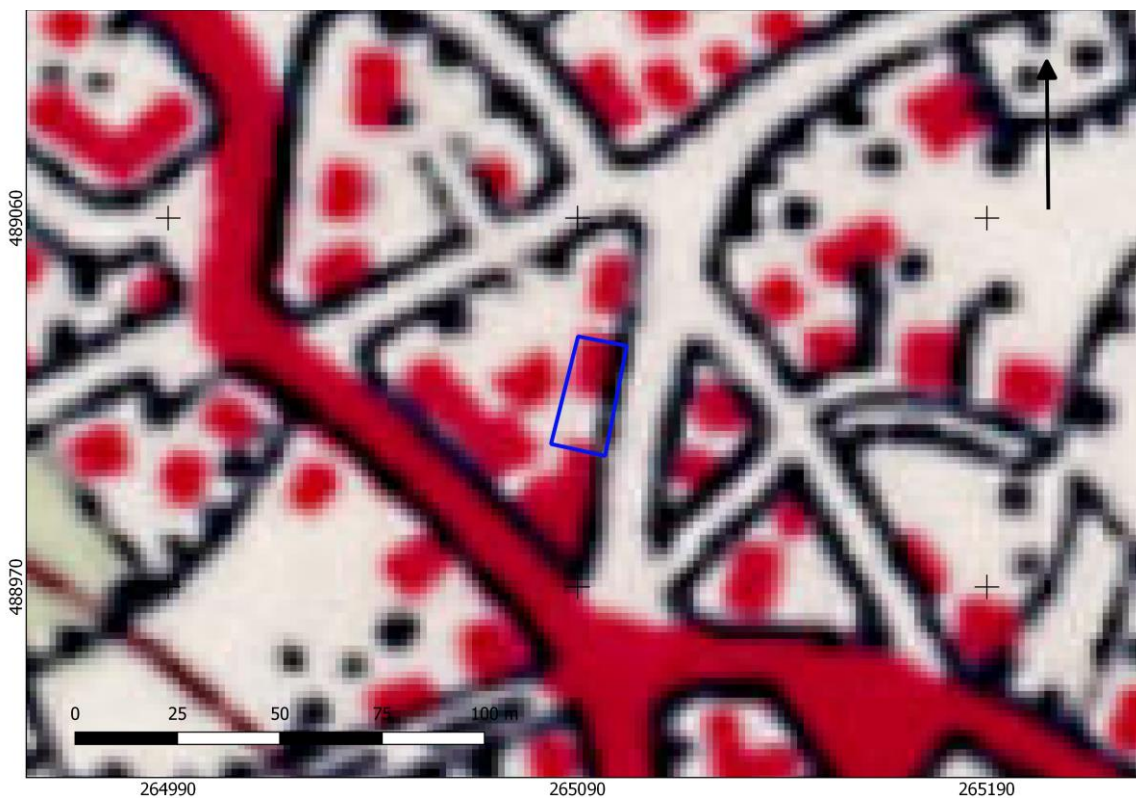

Afbeelding 7. Detail eerste kadastrale kaart circa 1832. Bron: archis3.

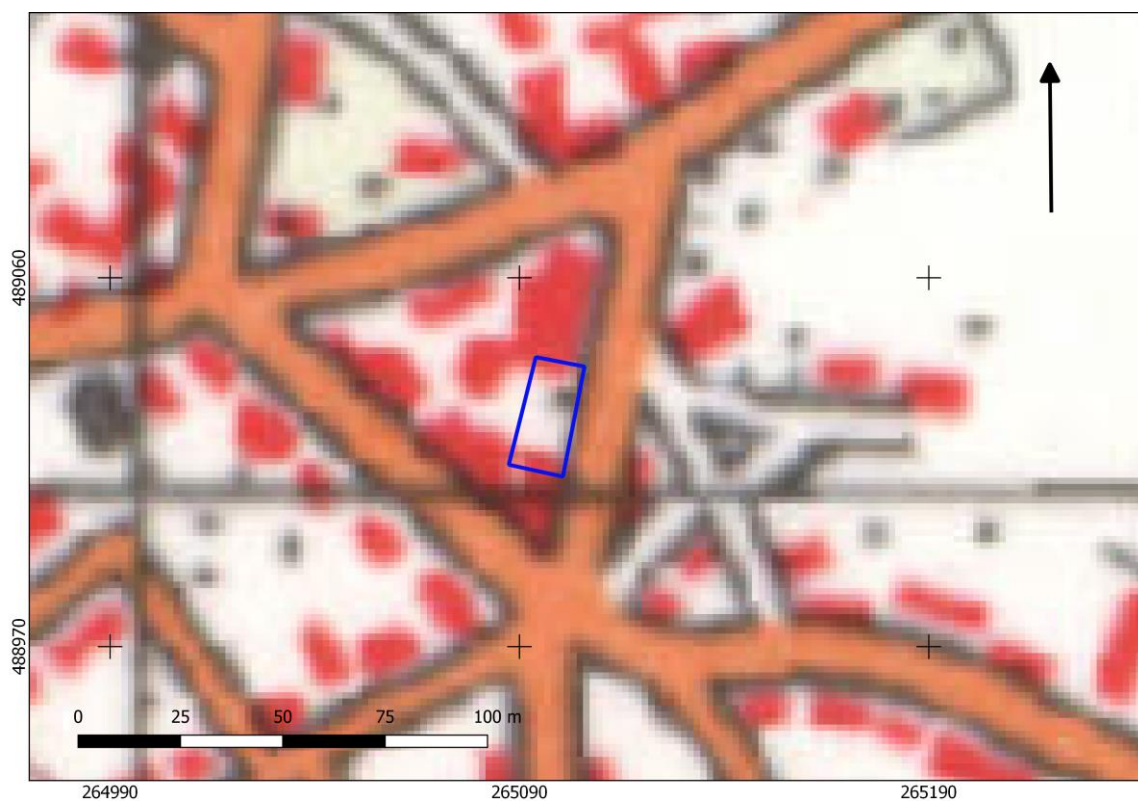

Afbeelding 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1908. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 9. Uitsnede uit de topografische kaart van 1935. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 10. Uitsnede uit de topografische kaart van 1971. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 11. Uitsnede uit de topografische kaart van 1988. Bron: topotijdreis.nl.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden. Geomorfologisch en bodemkundig is het plangebied en haar wijde omgeving niet gekarteerd (bebouwde kom). Op de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingskaart is te zien dat het plangebied in de historische kern ligt. Deze zone is ook niet geomorfologisch gekarteerd maar rondom het plangebied liggen zones met dekzandhoogten en -ruggen die waarschijnlijk door een plaggende afgedekt zijn. Waarschijnlijk bestaat het plangebied uit een ophoogdek (tuinophoging met stadsafval) waaronder nog een plaggende kan liggen. Op ongeveer 60 m ten zuidwesten van het plangebied ligt ook een zone met beekdal en overige laagten. Waarschijnlijk ligt het plangebied in een of beide van deze zones. Gebaseerd op deze bevindingen kan in het plangebied podzolvorming hebben plaatsgevonden. Echter, het plangebied is onderdeel van de oude historische kern van Denekamp. Het terrein was op de eerste kadastrale kaart van 1832 nog niet bebouwd maar maakte onderdeel uit van een ander erf. In de omgeving van het plangebied zijn twee historische erven bekend: Erve Gervelink en Erve Boerrichter. Beide boerderijen worden al in de 14^e eeuw genoemd.

In de omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische vondsten bekend. Het merendeel van deze vondsten dateert uit de Middeleeuwen-Nieuwe Tijd, maar ook resten uit de prehistorie komen voor. In ieder geval vanaf het begin van de vorige eeuw tot circa 1970 kwam in het plangebied bebouwing voor.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Op basis van landschappelijk criteria geldt een hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. De relatief hoge ligging in combinatie met de nabijheid van water maakt het gebied geschikt voor Vroege landbouwers. Het is echter niet waarschijnlijk dat resten uit deze periode nog in een intacte context aanwezig zijn gezien de bebouwings- en gebruiksgeschiedenis van het plangebied. Voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd geldt een (zeer) hoge verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de ligging in de historische kern, de bebouwingsgeschiedenis en de diverse archeologische vondsten uit deze periode rondom het plangebied. Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote

variant). Nederzettingen uit de periode bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).²¹

Deze resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventuele ophogingslaag. De natuurlijke bodem wordt hier gevormd door dekzand waarin zich een podzol heeft ontwikkeld. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk neolithicum, in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken.

---

²¹ bron: Tol e.a., 2006.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van versterking en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Het hele plangebied was toegankelijk voor archeologisch booronderzoek. Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld²² en gedeponneerd in Archis3. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van zes verkennende boringen. Verkennend booronderzoek is een snelle en kostenefficiënte onderzoeksmethode om de archeologische potentie van een plangebied in kaart te brengen. Aangezien de specifieke bodemopbouw in het plangebied niet bekend is, is verkennend onderzoek in dit stadium de meest geschikte onderzoeksmethode.

De boringen zijn uitgevoerd met een guts met een diameter van 2 cm. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren. De boringen zijn gemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 3 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 7. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 6.

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het bodemprofiel toont een zeer gelijkmatige opbouw, zoals ook verwacht mag worden voor een zeer klein plangebied. Onder een dik, geroerd en waarschijnlijk grotendeels opgebracht humeus pakket ligt verspoeld dekzand. In de meeste boringen wordt de intacte natuurlijke ondergrond gevormd door een C-horizont.

Het opgebrachte pakket heeft een dikte van gemiddeld ongeveer 90 cm en is homogeen van aard en kleur. De bovenste circa 50 cm bestaat uit matig fijn, zwak siltig en zwak-matig humeus zand. Deze laag is overwegend homogeen donkergrijs/zwart gekleurd en bevat baksteengruis en sintels. Daaronder, tot

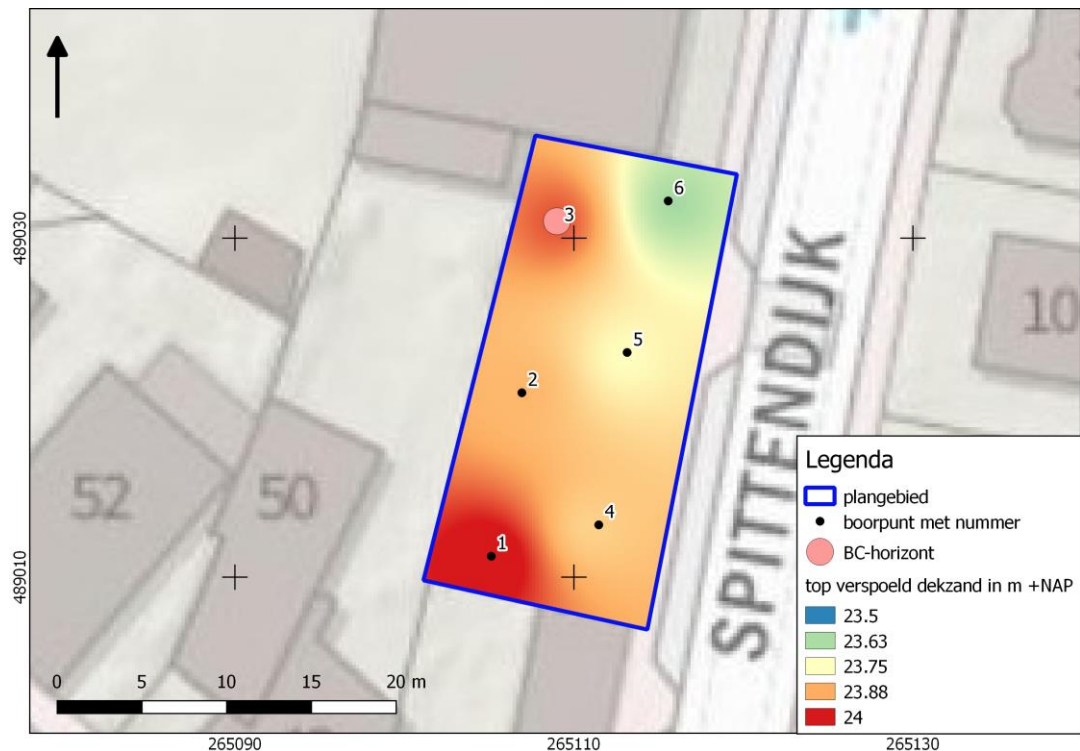
---

²² E. Brouwer, 2022

ruwweg 90 cm, ligt een soortgelijke laag, maar deze is siltiger. Ook hierin zijn minieme baksteenfragmentjes gezien. Voor zover bepaald kon worden, dan betreft dit hardgebakken baksteen.

Deze laag is meestal onscherp begrensd met de onderliggende intacte bodem. Deze bestaat uit matig fijn, zwak siltig en licht grindhoudend zand. Deze laag is (licht)geel gekleurd en soms matig gesorteerd. Deze laag is geïnterpreteerd als verspoeld dekzand. In boring 3 is het geroerde pakket van minder dik (70 cm). Van 70 tot 80 cm -mv is een geelbruin gekleurde BC-horizont gezien.

Onderstaande afbeelding toont een interpolatie van de hoogteligging van de intacte natuurlijke ondergrond in m NAP.

Afbeelding 12. Top intacte natuurlijke ondergrond in m NAP (interpolatie).

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

In het plangebied is sprake van een ophoogpakket van ongeveer 90 cm dik. De ouderdom is niet bekend, maar op basis van de inclusies (snippers hardgebakken baksteen en kolengruis) betreft het een subrecent geroerd pakket: steenkool kwam in Nederland op grote schaal in gebruik tussen circa 1850 en 1950. In één boring zijn sporen van bodemvorming gezien in het onderliggende verspoelde dekzand (BC-horizont in boring 3). In de overige boringen resteert alleen nog een C-horizont. Zeer waarschijnlijk was in de overige boringen oorspronkelijk ook sprake van bodemvorming (E-, B- en BC-horizont). Het ontbreken van deze horizonten duidt erop dat de top van het verspoelde dekzand is verdwenen. Daarmee is ook het archeologische niveau voor resten vanaf de steentijd tot circa de Late Middeleeuwen en mogelijk de Nieuwe Tijd verdwenen. De hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum tot en met Middeleeuwen kan daarmee worden bijgesteld naar 'laag'. Wel kunnen nog resten van zeer diepe grondsporen bewaard zijn gebleven in de C-horizont.

Het aanwezige dek zou een (subrecent vergraven) ophoogdek kunnen zijn. Resten van een plaggendeck zijn niet aangetroffen. De aangetroffen baksteenfragmentjes hangen mogelijk samen met resten van bebouwing die hier op oude kaarten (tussen circa 1908 en 1971) is aangegeven. Vermoedelijk is tijdens de sloop het gehele plangebied diepgaand vergraven. Resten van subrecente, maar ook eventuele oudere bebouwing zijn daarbij waarschijnlijk sterk aangetast of verdwenen. Ook voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd kan de verwachting worden bijgesteld naar 'laag'.

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat het plangebied archeologische sporen bevat, afgezien van eventuele diepe grondsporen. Dergelijke resten zijn niet door middel van grondboringen op te sporen. Het archeologisch belang van dergelijke geïsoleerde restsporen is meestal laag. Om deze reden adviseren we geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven.

Dit advies is overgenomen doorvan de gemeente Dinkelland, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer O. Satijn.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

Literatuur

- Benerink, G. M. H. 2015. *Speuren naar sporen van het oude dorp langs de Vledderstraat en Brinkstraat (1)*. In: 't Onderschoer, Jaargang 37, nr.2, p.79-82; Stichting Heemkunde Denekamp
- Benerink, G. M. H. 2015. *Speuren naar sporen van het oude dorp langs de Vledderstraat en Brinkstraat (2)*. In: 't Onderschoer, Jaargang 37, nr.3, p.73-76; Stichting Heemkunde Denekamp
- Benerink, G. M. H. 2017. *Opnieuw archeologische vondsten aan de Brinkstraat*. In: 't Onderschoer, Jaargang 39, nr.1, p.27-30; Stichting Heemkunde Denekamp
- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Bergsma, G.M.A. en Mulder, S.A., 2007. *Een archeologisch bureau-onderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) voor een locatie op de hoek van de Ootmarsumsestraat en de Kappelhofsweg te Denekamp, gemeente Dinkelland (Ov.)*. Groningen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Boer, den R., Goossens, E. en Ringenier, H. 2012. *Plangebied De Brink 4 te Denekamp, gemeente Dinkelland; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*. Weesp.
- Brouwer, E. , 2022. Plan van Aanpak ivo-verkennend Plangebied Brinkstraat 42-44, Denekamp, Dinkelland. Almelo.
- Brouwer, E.W. en Oude Rengerink, J.A.M., 2017. *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - karterende fase Brinkstraat te Denekamp, gemeente Dinkelland (OV)*. Almelo.
- Graaf, de R., Rohling, J.F.M. en Kuijl, van der E.E.A. 2013. *Bureauonderzoek, Karterend Booronderzoek Archeologie en Sondages (proefputten) Plangebied Vledderstraat e.o. te Denekamp, gemeente Dinkelland*. Zelhem.
- Koeman, S.M., Schorn, E.A. en Nillesen R. 2014. *Beperkt bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterend booronderzoek, Brinkstraat 38 te Denekamp*. Leusden.
- Kremer, H. 2011. *Inventariserend Veldonderzoek, karterend booronderzoek, Nordhornsestraat te Denekamp*. Leusden.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.

Ponten, A. en Brouwer, E.W., 2020. *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Grotestraat 17-19/ Ootmarsumsestraat 1G te Denekamp, gemeente Dinkelland (OV)*. Almelo.

Schor, E.A., 2007. *Plangebied Brinkstraat te Denekamp (Gemeente Dinkelland). Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (verkennende fase)*. 's-Hertogenbosch.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

www.grondwatertools.nl

www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 8-3-2022 0

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 8-3-2022 0

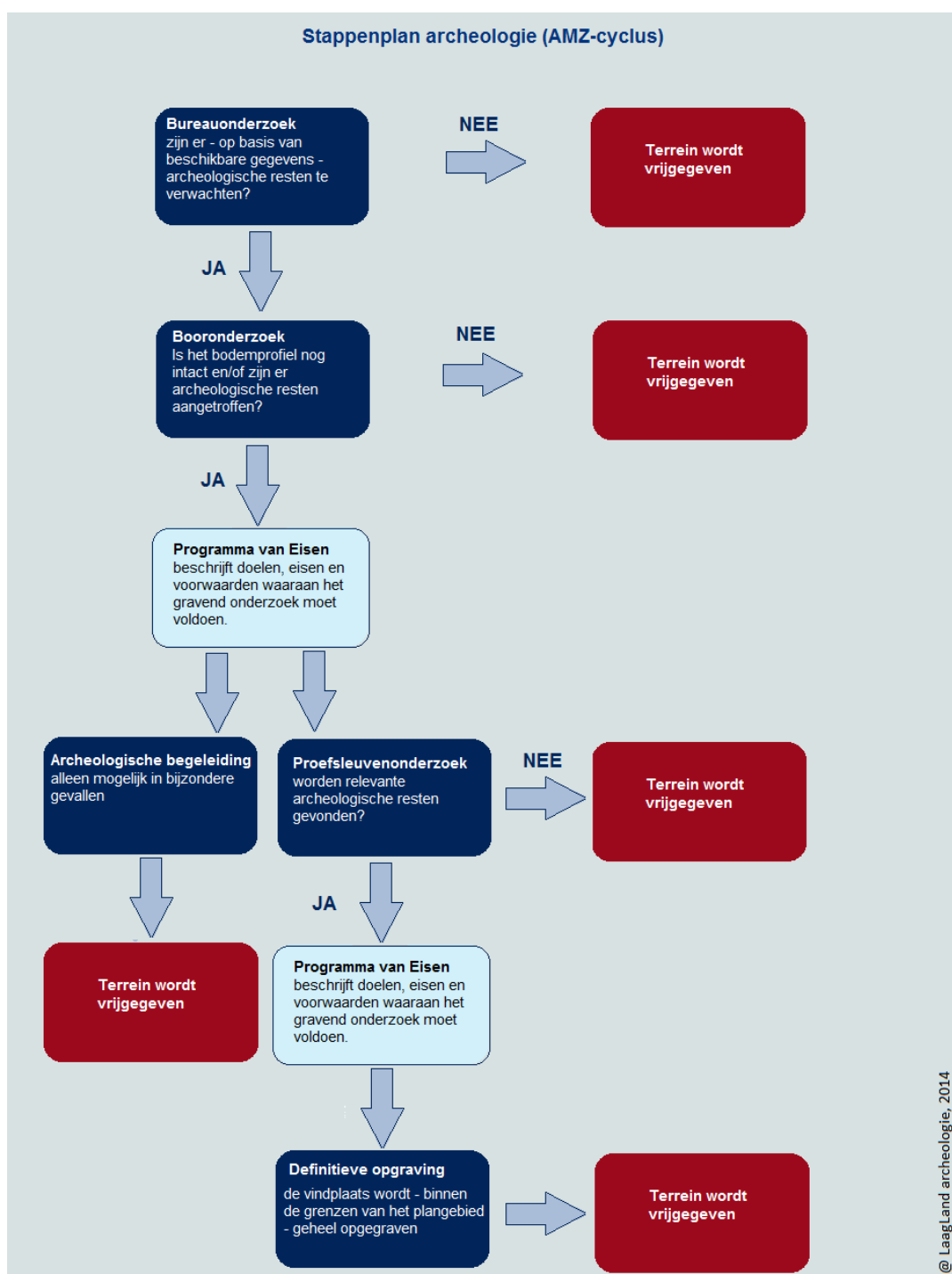
Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 8-3-2022 0

gemeentelijke archeologische verwachtingskaart. Bron: gemeente Dinkelland. Geraadpleegd op 8-3-2022 0

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 8-3-2022 0

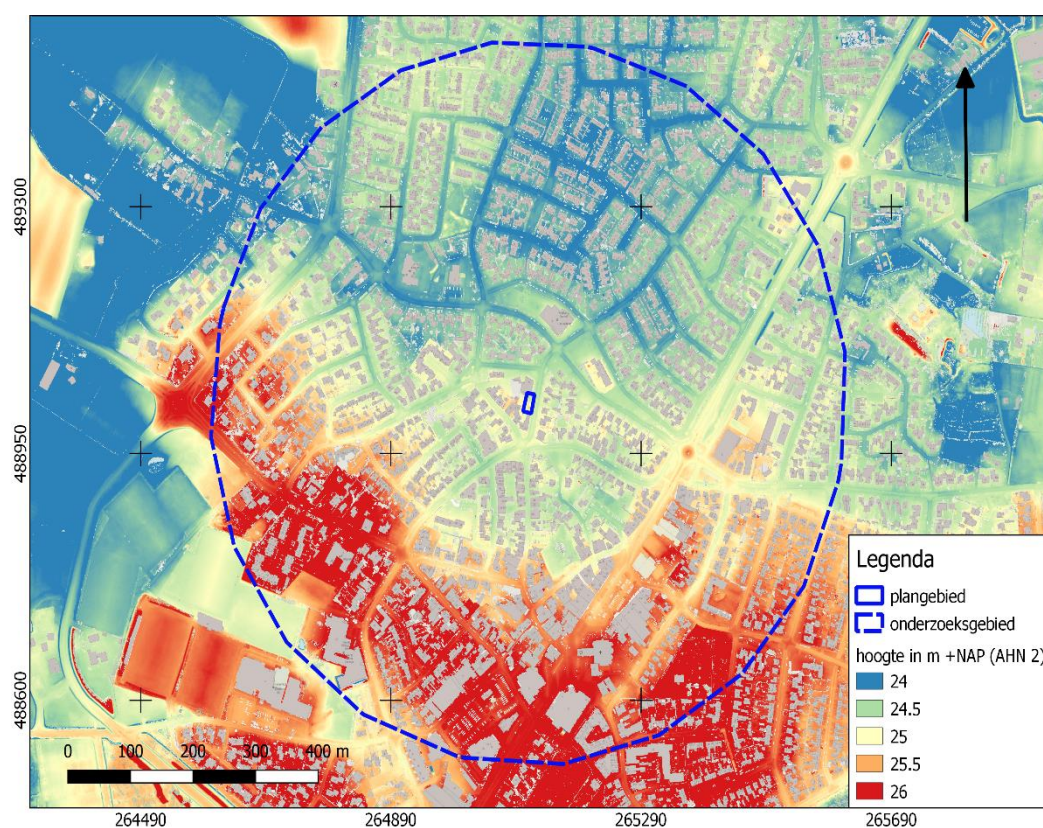
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

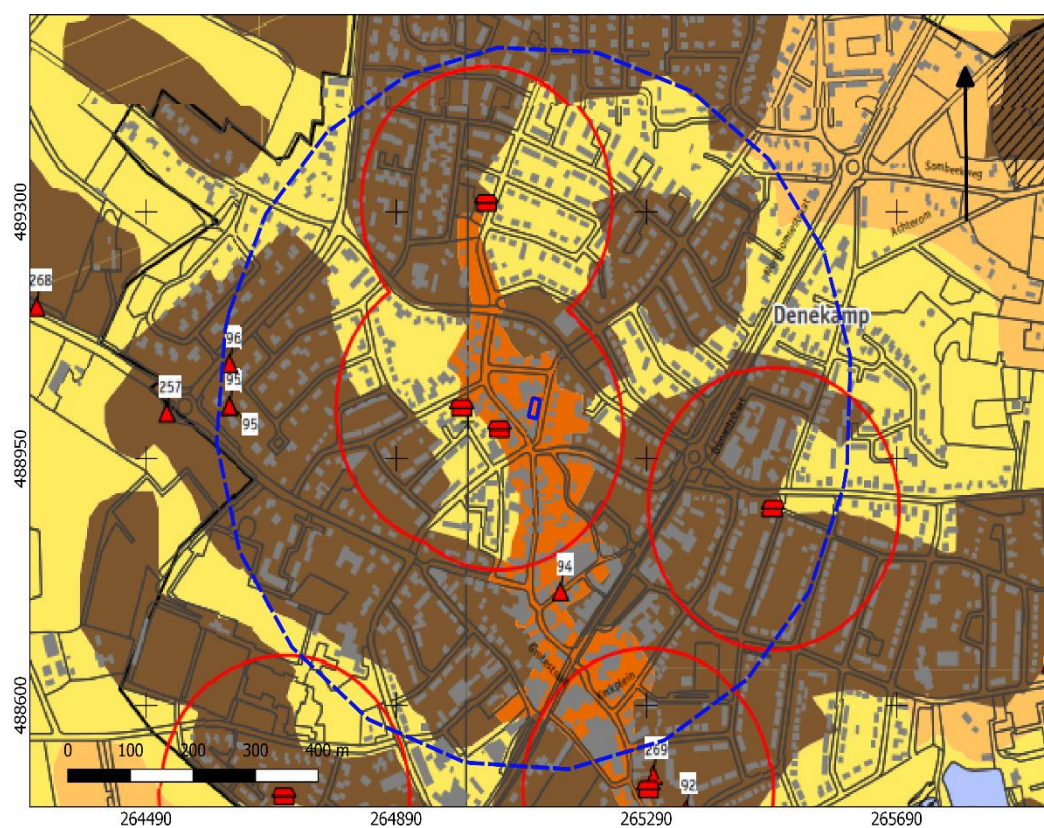
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	-1795	
		B		-1650
		A		-1500
Middeleeuwen		Laat	-1250	
		vroeg	Vol	-1050
			Ottoons	-900
			Karolingisch	-725
		Merovingisch	-450	
Romeinse tijd		Laat	-270	
		Midden	-70 na Chr.	
		Vroeg	-15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	-250	
		Midden	-500	
		Vroeg	-800	
	Bronstijd	Laat	-1100	
		Midden	-1800	
		Vroeg	-2000	
	Neolithicum	Laat	-2850	
		Midden	-4200	
		Vroeg	-4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	-6450	
		Midden	-8640	
		Vroeg	-9700	
	Paleolithicum	Jong	-35.000	
		Midden	-250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

BIJLAGE 4 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

Gemeente Dinkelland

Archeologische verwachtings- en advieskaart

Atlasbijlage bij RAAP-rapport 1557, schaal 1:10.000

legenda

geomorfologie

dekzandlandschap

dekzandhoogten en -ruggen

dekzandhoogten en -ruggen met een plaggendeek

dekzandwelvings en -vlakten

beekdalen en overige laagten

verwachting

Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar voor bodemingrepen. Archeologische resten hierdoor vaak minder goed geconserveerd.

Hoog voor resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een plaggendeek >50 cm en daardoor minder kwetsbaar voor bodemingrepen. Archeologische resten hierdoor goed geconserveerd.

Middelmatig voor archeologische resten uit alle perioden. Een verhoogde kans op archeologische resten uit de Steentijd op de hoogste delen van dekzandwelvings en op resten uit de Late Middeleeuwen langs randen van dekzandhoogten en ruggen met een plaggendeek. Archeologische resten vlak onder het maaiveld daardoor kwetsbaar voor bodemingrepen. Archeologische resten hierdoor vaak minder goed geconserveerd.

Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Hoofdzakelijk archeologische resten die in verband staan met beekdalgebonden activiteiten, zoals bruggen, voordes, watermolens etc. en mogelijk archeologische resten, bijvoorbeeld afvaldumps, die in verband staan met bewoning op nabij gelegen, hoge gronden. Verder diverse categorieën losse vondsten.

beleidsadvies

archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden groter dan 2500 m² bij bodemingrepen dieper dan 40 cm. Voor gebieden kleiner dan 2500m² geldt vrijstelling voor archeologisch onderzoek.

archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden groter dan 2500 m² bij bodemingrepen dieper dan 40 cm. Voor gebieden kleiner dan 2500m² geldt vrijstelling voor archeologisch onderzoek.

archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden groter dan 5000 m² bij bodemingrepen dieper dan 40 cm. Voor gebieden kleiner dan 5000m² geldt vrijstelling voor archeologisch onderzoek.

vrijstelling voor archeologisch onderzoek bij bodemingrepen dieper dan 40 cm m.u.v. gebieden met een lage verwachting binnen plangebieden met meerdere verwachtingszones, en plangebieden met een lage verwachting die grenzen aan terreinen met waardevolle archeologische resten.

historische kernen

historische kern

hoog voor archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd, die in verband staan met bewoning in een historische kern.

archeologisch onderzoek in plangebieden groter dan 100 m² en bij bodemingrepen dieper dan 50 cm.

archeologie

vindplaatsen

bekende vindplaats

n.v.t.

afhankelijk van de onderliggende verwachtingszone

102

catalogusnummer

overig

erf

n.v.t.

zie bufferzone

adellijk huis

n.v.t.

zie bufferzone

watermolen

n.v.t.

zie bufferzone

bufferzone rond erf, adellijk huis of watermolen

hoog voor archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden groter dan 2500 m² bij bodemingrepen dieper dan 40 cm. Voor gebieden kleiner dan 2500m² geldt vrijstelling voor archeologisch onderzoek.

verstoring

geen

geen archeologisch onderzoek noodzakelijk

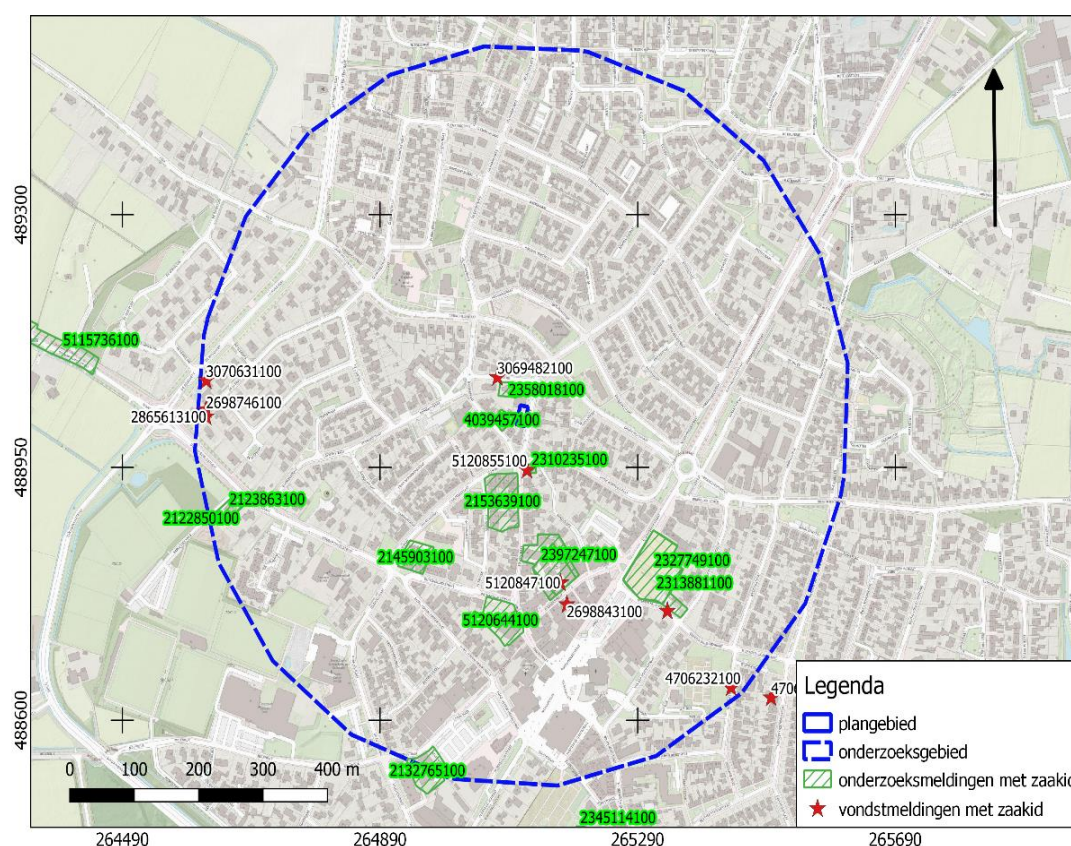
water en waterlopen

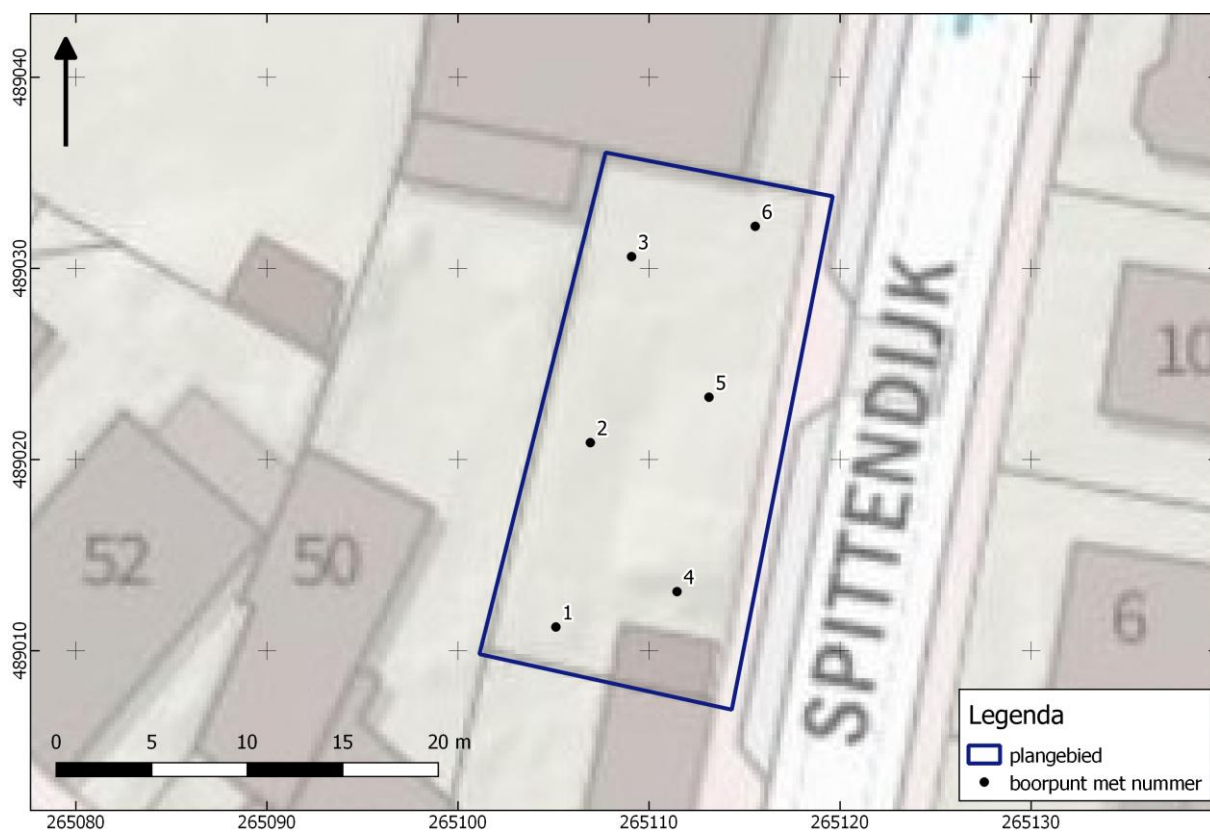
begrenzig bebouwde kom

BIJLAGE 5 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

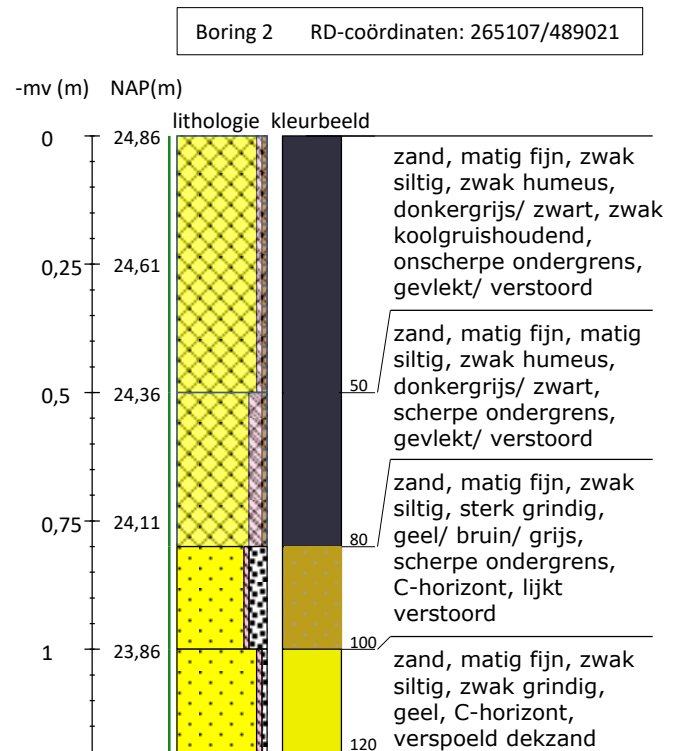
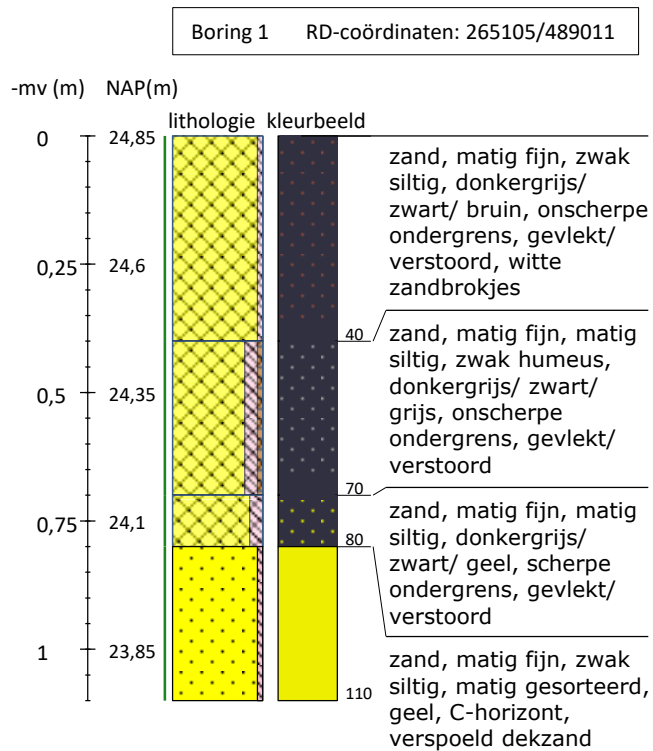
BIJLAGE 6 BOORPUNTENKAART VELDONDERZOEK

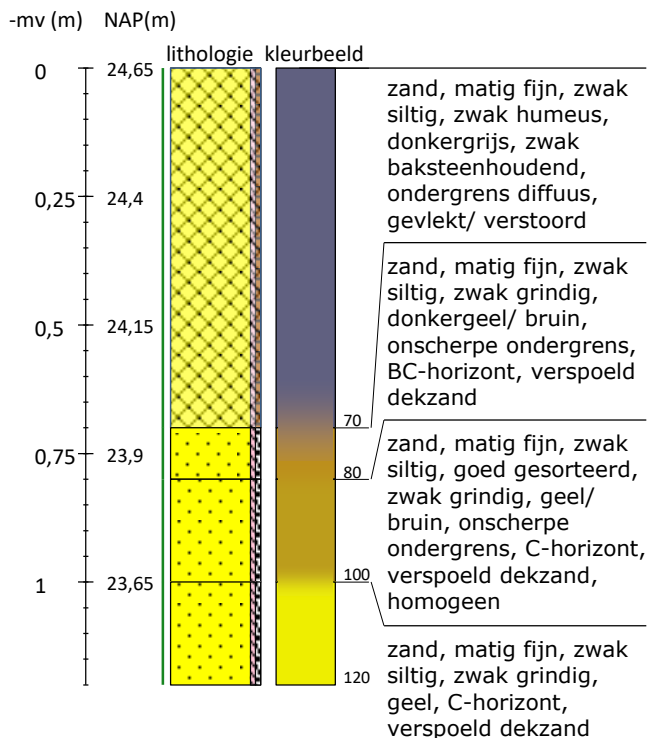

BIJLAGE 7 BOORSTATEN

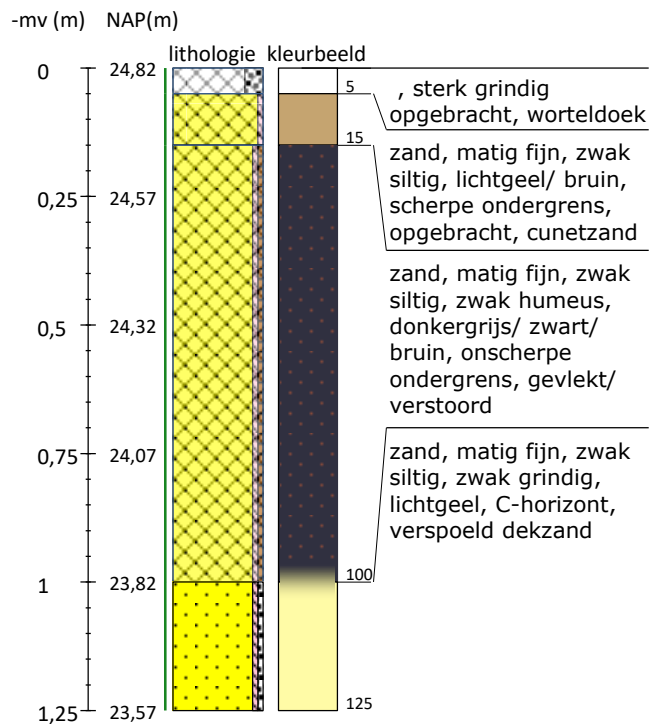
VELDONDERZOEK

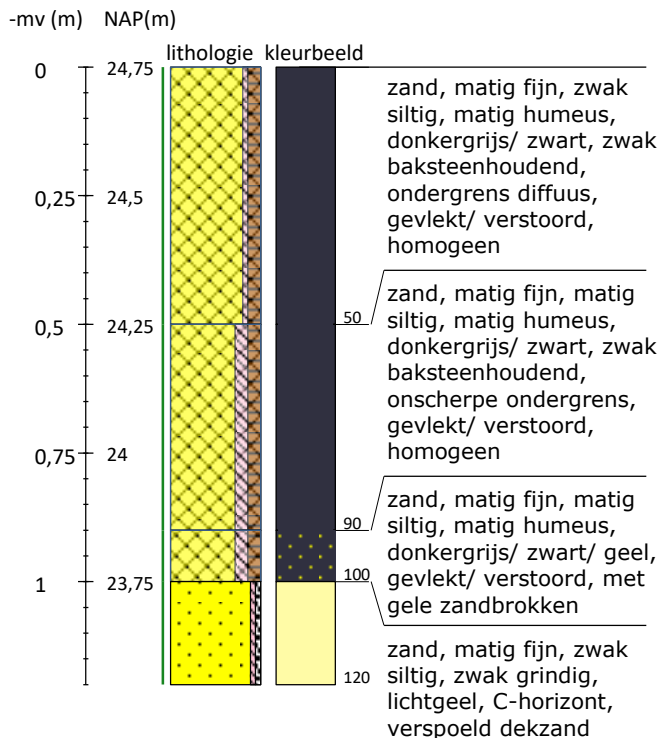
Boring 3 RD-coördinaten: 265109/489031

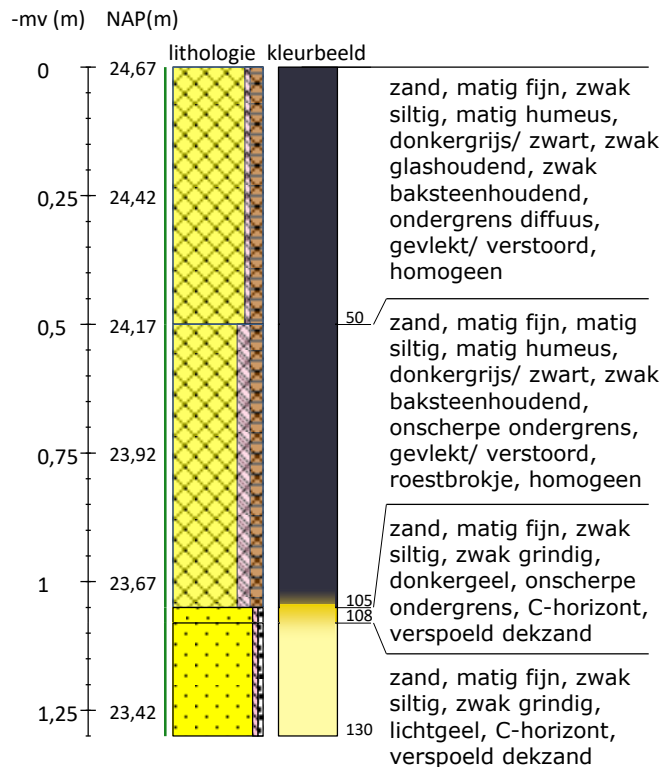
Boring 4 RD-coördinaten: 265111/489013

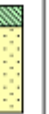
Boring 5 RD-coördinaten: 265113/489023

Boring 6 RD-coördinaten: 265116/489032

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand 	Veen 	Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm Zandsortering goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3	Boortype
Klei 	Grind 	Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat) weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	
Leem 	Overige toevoegingen 	Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgebied < 0,3 cm onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm Kalkgehalte kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃	Grondwaterstand

© Boorstaten | - www.boorstaten.nl

BIJLAGE 8 VERKLARENDE

WOORDENLIJST

AMK-terreinen - De AMK (Archeologische Monumentenkaart) is een bestand van alle bekende, behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland. Op de kaart staan terreinen van archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde (al dan niet wettelijk beschermd) aangegeven. De AMK wordt niet meer geactualiseerd.

ARCHIS3 - Archis3 (Archeologisch Informatiesysteem) is een databank waarin gegevens over archeologisch onderzoek, vindplaatsen en terreinen in Nederland zijn opgeslagen.

Bleek - een bleek (of bleekweide) is een grasveld dat vroeger door huishoudens gebruikt werd om linnen te bleken na het wassen ervan. In oude teksten is in 1520 voor het eerst sprake van een veld om was te bleken. De bleek als zodanig werd nog tot in de vorige eeuw gebruikt.

Bronstijd - In de Bronstijd (2.000 – 800 voor Chr.) werden voor het eerst voorwerpen van brons – een legering van koper en tin – gemaakt, hoewel vuursteen nog steeds breed toegepast werd. Aardewerk uit deze periode is meestal zeldzaam en van slechte kwaliteit ('hondebrokaardewerk'). Waarschijnlijk werden veel tradities en gebruiken uit het Neolithicum in deze periode voortgezet, waaronder aanvankelijk het gebruik overledenen in grafheuvels bij te zetten. Later, rond 1.200 voor Chr. werd begraving vervangen door crematies, die in urnenvelden en soms ook in oudere grafheuvels werden bijgezet.

Es - een es (enk, eng) is een areaal bouwland dat door meerdere grondgebruikers wordt gebruikt. Een es is ruimtelijk begrensd en als zodanig herkenbaar, maar de individuele percelen zijn niet gescheiden door duidelijk herkenbare grenzen.

Formatie van Boxtel - de Boxtel-afzettingen bestaan overwegend uit zand en in wat mindere mate uit leem. Deze afzettingen zijn vooral onder koude, periglaciale omstandigheden gevormd. Het betreft onder andere afzettingen die door de wind zijn afgezet (eolische afzettingen), niet-eolische afzettingen zoals löss, kleinschalige fluviale afzettingen, hellingafzettingen, en lacustiene afzettingen.

Formatie van Drenthe - de sedimenten van de Drentheformatie bestaan overwegend uit matig fijn tot uiterst grof grindhoudend zand, klei en leem. Deze sedimenten zijn gevormd door of nabij het landijs tijdens het Saalien.

Bodemhorizont - een bodemhorizont is een laag of zone die wordt gevormd door bodemvorming. Een bodemhorizont onderscheidt zich van andere lagen door kleur, textuur, structuur en abiotische factoren. De aan- of afwezigheid van bodemhorizonten in podzolgronden geeft belangrijke informatie in hoeverre het vroegere loop-/woonniveau nog intact is en in welke mate daarmee archeologische resten zijn te verwachten.

De A-horizont ligt meestal aan of vlak onder het maaiveld en is vaak humeus. Vaak vormt de bouwvoor de A-horizont. De E-horizont ligt meestal onder de A-horizont.

De E-horizont is ontstaan onder invloed van (regen)water, waardoor klei, humus en/of aluminium omlaag zijn getransporteerd. De E-horizont is vaak lichtgrijs van kleur ('loodzand').

De B-horizont ligt onder de E-horizont. Dit is een inspoelingslaag. De B-horizont is meestal bruin of donkerbruin gekleurd.

DE BC-horizont kan onder de B-horizont voorkomen. Dit is een overgangslaag van B- naar C-horizont. De kleur is meestal donkergeel, bruineel of geelbruin

De C-horizont is de minerale horizont van ongeconsolideerd materiaal. Het is het moedermateriaal waarin de bovenliggende horizonten zijn gevormd.

IJzertijd - In de IJzertijd (800 – 12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. IJzer was harder dan brons en ijzererts was veel breder beschikbaar dan de grondstoffen voor brons (koper en tin). Het winnen en smeden van ijzer vereiste echter veel kunde en kennis. Naast aardewerk worden vanaf deze periode soms resten van ijzeroventjes gevonden of afval dat is ontstaan bij ijzerwinning. Op de hogere zandgronden kwamen *celtic fields* (raatakkers) tot ontwikkeling. Dit waren akkercomplexen die zich soms tot over een groot gebied konden uitstrekken en gekenmerkt werden door relatief kleine akkertjes die omgeven werden door raatvormige wallen. Men woonde temidden van de akkers. Ten opzichte van de voorgaande en latere perioden werden vaak nattere gronden opgezocht. Vanaf de IJzertijd ook werden de zeekleigebieden in gebruik genomen.

Laagpakket van Wierden - (Boxtelformatie). Tot dit laagpakket worden de dekzanden gerekend. Dekzand is gedurende het laat-Weichselien – vroeg-Holoceen gevormd onder invloed van de wind

Loodzand - In een plaggendeek wordt regelmatig loodzand aangetroffen: bij het winnen van plaggen werd eerst de natuurlijke toplaag afgestoken. In deze toplaag was een E-horizont (uitspoelingslaag) aanwezig met een kenmerkende grijze kleur. Loodzand wordt meestal aangetroffen in de onderzijde van het plaggendeek.

Mesolithicum - Het Mesolithicum (8.800 – 4.900 voor Chr.) begon tijdens het begin van het Holoceen. De gemiddelde temperatuur steeg. Vegetatie ontwikkelde zich sterk en de variatie in flora en fauna nam toe. De mens trok als jager/verzamelaar door het land. Materiële resten uit deze periode worden gekenmerkt door kleine vuursteenvoorwerpen (microlithen).

Middeleeuwen - De Middeleeuwen duurden van 450 – 1500 na Chr. Over de periode vlak na het definitieve vertrek van de Romeinen uit Nederland is weinig bekend. Tot op heden zijn relatief weinig vindplaatsen uit deze periode aangetroffen. Er zijn sterke vermoedens dat resten uit deze periode voor een belangrijk deel onder de huidige oude stads- en dorpskernen en oude akkercomplexen liggen. Vanaf ongeveer de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is sprake van een min of meer centraal gezag. De maatschappij raakt gefeodaliseerd. In deze periode werd een begin gemaakt met de ontginning van veen, heide en bos.

Neolithicum - Het Neolithicum (5.300 – 2.000 voor Chr.) wordt gekenmerkt door een overschakeling van jagen/verzamelen naar landbouw en veeteelt. De mens ging zich op een min of meer vaste locatie vestigen. Aanvankelijk werd daarnaast nog gejaagd en verzameld, maar meer en meer werd de mens agrariër. Doordat men zich op een locatie kon vestigen, namen de materiële bezittingen sterk toe. Men bouwde boerderijen en andere constructies en creëerde voorwerpen van aardewerk en geslepen steen. De bevolking kon groeien en de samenlevingen werden complexer. Uit deze periode zijn hunebedden en grafvelden/-heuvels bekend.

Paleolithicum - Gedurende het Paleolithicum (300.000 – 8.800 voor Chr.) is Nederland wel bezocht door de mens (*Homo Sapiens Sapiens* en *Homo Sapiens Neanderthalensis*) gedurende de warmere perioden. Sporen zijn echter schaars en vaak verstoord. De mens trok destijds als jager/verzamelaar rond in kleine groepen. Afhankelijk van het seizoen en aanwezige voedselbronnen werden steeds wisselende, tijdelijke kampementen bewoond.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) – De RCE is een onderdeel van het ministerie van OCW. Het voert wet- en regelgeving uit, ontwikkelt kennis en geeft advies over rijksmonumenten, landschap & omgeving, archeologie en roerend erfgoed.

Romeinse tijd - Met de komst van de Romeinen (van 12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigde de IJzertijd. In 47 na Chr. werd de Rijn als rijksgrens vastgesteld. Langs deze grens (de *limes*) werden *castella* en wachttorens gebouwd. In het door Romeinen bezette gebied verbeterde de infrastructuur en ontstonden steden als Nijmegen. Noordelijk van de *limes* kon de inheemse levenswijze zich grotendeels handhaven, maar wel zijn veel Romeinse invloeden te zien.

Saalien – een geologische periode in het Pleistoceen die duurde van 236 – 126 duizend jaar geleden. Het Saalien was de voorlaatste ijstijd (voorlaatste glaciaal). Gedurende deze periode kwam het landijs tot in Midden-Nederland.

Weichselien – een geologische periode in het Pleistoceen die duurde van 116 – 11,7 duizend jaar geleden. Het Weichselien is de laatste ijstijd (glaciaal) die we in Nederland gehad hebben. Het landijs bereikte de Nederlandse grenzen niet, maar wel was de bodem van grote delen permanent bevroren (permafrost).